

CHANOQ NUQSONLARI

Muallif: ABDUKARIMOVA SHOXSANAM SHUXRATJON QIZI

*Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan
o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada chanoq nuqsonlarining turlari, kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, tashxislash usullari hamda davolash va profilaktika choralari yoritilgan. Shuningdek, chanoq nuqsonlarining homiladorlik va tug'ruq jarayoniga ta'siri hamda ularni erta aniqlashning ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: chanoq nuqsonlari, tor chanoq, akusherlik, homiladorlik, tug'ruq, tashxis, profilaktika, davolash.

Abstract: This article discusses the types, causes, clinical manifestations, diagnosis, treatment, and prevention of pelvic deformities. It also analyzes the impact of pelvic abnormalities on pregnancy and childbirth and emphasizes the importance of early detection and proper obstetric management.

Keywords: pelvic deformities, contracted pelvis, obstetrics, pregnancy, childbirth, diagnosis, prevention, treatment.

Kirish

Chanoq ayol reproduktiv tizimining muhim anatomik qismi bo'lib, homila rivojlanishi va tug'ruq jarayonining normal kechishida katta ahamiyatga ega. Chanoqning shakli va o'lchamlaridagi nuqsonlar yoki deformatsiyalar tug'ruqning qiyin kechishiga, ona va bola salomatligi uchun xavf tug'diruvchi asoratlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli chanoq nuqsonlarini o'z vaqtida aniqlash va ularni to'g'ri baholash akusherlik amaliyotining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Chanoq nuqsonlari tug'ma yoki orttirilgan bo'lishi mumkin. Tug'ma nuqsonlar embrional rivojlanish davridagi buzilishlar natijasida yuzaga kelsa, orttirilgan nuqsonlar raxit, suyak kasalliklari, jarohatlar, noto'g'ri bitgan sinishlar yoki boshqa patologik holatlar oqibatida rivojlanadi. Zamonaviy diagnostika usullari ushbu nuqsonlarni erta aniqlash va tug'ruq taktikasini to'g'ri rejalashtirish imkonini beradi.

Maqolaning maqsadi chanoq nuqsonlarining etiologiyasi, turlari, klinik ahamiyati hamda ularning oldini olish va davolash usullarini ilmiy manbalar asosida yoritishdan iborat.

Bugungi kunda onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish sog'liqni saqlash tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Homiladorlik va tug'ruqning xavfsiz kechishi ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ulardan eng muhimlaridan biri ayol chanoq suyagining anatomik tuzilishi va funksional holatidir. Chanoq homilaning tug'ruq yo'llari orqali o'tishida asosiy anatomik yo'l bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli uning shakli yoki o'lchamlaridagi har qanday o'zgarish tug'ruq jarayonining kechishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Chanoq nuqsonlari akusherlik va ginekologiya amaliyotida dolzarb muammolardan biri bo'lib, ular ona va homila hayoti uchun turli xavfli asoratlarni yuzaga keltirishi mumkin. Tor yoki deformatsiyalangan chanoq tug'ruqning cho'zilishi, homilaning noto'g'ri joylashishi, tug'ruq faoliyatining sustlashishi, tug'ruq jarohatlari hamda shoshilinch operativ aralashuvlarga ehtiyoj tug'ilishiga sabab bo'ladi. Ayniqsa, yirik homila yoki ko'p homilali homiladorliklarda bu muammo yanada katta ahamiyat kasb etadi.

Chanoq nuqsonlari tug'ma va orttirilgan shakllarda uchraydi. Tug'ma nuqsonlar embrional rivojlanishdagi buzilishlar natijasida yuzaga kelsa, orttirilgan nuqsonlar bolalik davridagi raxit, suyak tizimi kasalliklari, travmalar, endokrin buzilishlar yoki noto'g'ri ovqatlanish oqibatida rivojlanishi mumkin. Zamonaviy

tibbiyotda ultratovush tekshiruv, pelvimetriya va boshqa diagnostik usullar yordamida ushbu nuqsonlarni erta aniqlash imkoniyati mavjud.

Bugungi kunda tugʻruqdagi asoratlarni kamaytirish uchun homilador ayollarni muntazam antenatal kuzatuvdan oʻtkazish, chanoq oʻlchamlarini baholash va individual tugʻruq rejasini tuzish muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqolaning maqsadi chanoq nuqsonlarining kelib chiqish sabablari, turlari, klinik ahamiyati, tashxislash usullari hamda ularning oldini olish va davolash yoʻllarini ilmiy jihatdan yoritishdan iborat.

Asosiy qism

Chanoq nuqsonlari — bu chanoq suyaklarining shakli, hajmi yoki tuzilishidagi anatomik oʻzgarishlar boʻlib, ular homiladorlik va tugʻruq jarayoniga salbiy taʼsir koʻrsatishi mumkin. Normal chanoq oʻlchamlari homilaning tugʻruq yoʻllari orqali erkin oʻtishini taʼminlaydi. Chanoqning torayishi yoki deformatsiyalanishi esa tugʻruqning choʻzilishi, homilaning notoʻgʻri joylashishi va akusherlik asoratlariga sabab boʻlishi mumkin.

Chanoq nuqsonlari ayollarda reproduktiv salomatlikka taʼsir etuvchi muhim patologik holatlardan biri boʻlib, ular homiladorlik va tugʻruq jarayonining fiziologik kechishini buzishi mumkin. Normal chanoq anatomik jihatdan homilaning boshi va tanasi tugʻruq yoʻllari orqali bimalol oʻtishini taʼminlaydi. Agar chanoq oʻlchamlari kichraygan yoki shakli oʻzgargan boʻlsa, homila va chanoq oʻrtasida nomutanosiblik yuzaga keladi va tugʻruq murakkablashadi.

Akusherlik amaliyotida anatomik tor chanoq va klinik tor chanoq tushunchalari alohida ahamiyatga ega. Anatomik tor chanoqda chanoq suyaklarining oʻlchamlari meʼyordan kichik boʻladi, klinik tor chanoq esa homilaning oʻlchami bilan chanoq imkoniyatlari oʻrtasidagi nomuvofiqlik tufayli tugʻruq vaqtida aniqlanadi. Ayrim

hollarda anatomik jihatdan normal chanoq ham yirik homila sababli klinik tor chanoq sifatida namoyon bo'lishi mumkin.

Chanoq nuqsonlarining rivojlanishiga irsiy omillar bilan bir qatorda bolalik davrida raxit kasalligi, D vitamini va kalsiy yetishmovchiligi, suyaklarning yallig'lanish kasalliklari, osteoporoz, travmalar hamda noto'g'ri bitgan sinishlar sabab bo'ladi. Bundan tashqari, o'smirlik davrida yetarli ovqatlanmaslik va organizmning jismoniy rivojlanishidagi

Chanoq nuqsonlarining turlari

Chanoq nuqsonlari kelib chiqishiga ko'ra ikki guruhga bo'linadi:

Tug'ma nuqsonlar – homila rivojlanish davrida chanoq suyaklarining noto'g'ri shakllanishi natijasida yuzaga keladi.

Orttirilgan nuqsonlar – bolalik davridagi raxit, suyak sili, osteomiyelit, travmalar, suyak sinishlari yoki umurtqa pog'onasi kasalliklari oqibatida rivojlanadi.

Akusherlik amaliyotida chanoqning tor bo'lishi eng ko'p uchraydigan nuqsonlardan biri hisoblanadi. Tor chanoq anatomik yoki klinik tor chanoq ko'rinishida namoyon bo'lishi mumkin. Anatomik tor chanoqda suyak o'lchamlari me'yordan kichik bo'lsa, klinik tor chanoqda homila boshi va chanoq o'lchamlari o'rtasidagi nomutanosiblik tug'ruq vaqtida aniqlanadi.

Etiologiyasi va xavf omillari

Chanoq nuqsonlari rivojlanishiga quyidagi omillar sabab bo'lishi mumkin:

Irsiy moyillik;

Bolalik davrida raxit va D vitamini yetishmovchiligi;

Suyak va bo'g'im kasalliklari;

Tos suyaklari jarohatlari va sinishlari;

Noto'g'ri ovqatlanish va mineral moddalar yetishmovchiligi;

Tug'ma rivojlanish anomaliyalari

Klinik belgilari

Ko'pchilik ayollarda chanoq nuqsonlari kundalik hayotda sezilmasligi mumkin. Ammo homiladorlik va tug'ruq davrida quyidagi holatlar kuzatiladi:

Homila boshining chanoq kirish qismiga tushmasligi;

Tug'ruq faoliyatining sustlashishi yoki cho'zilishi;

Kuchli tug'ruq og'riqlariga qaramay homilaning siljimasligi;

Homilaning noto'g'ri joylashuvi;

Ona va homilada gipoksiya hamda boshqa asoratlar rivojlanish xavfining ortishi.

Tashxislash usullari

Chanoq nuqsonlarini aniqlash uchun quyidagi usullar qo'llaniladi:

Anamnez yig'ish va umumiy ko'rik;

Tashqi akusherlik o'lchovlari (pelvimetriya);

Vaginal tekshiruv;

Ultratovush tekshiruvi (UTT);

Zarur hollarda rentgen pelvimetriyasi yoki magnit-rezonans tomografiya (MRT).

Homilador ayollarni muntazam antenatal kuzatuvdan o'tkazish chanoq nuqsonlarini erta aniqlash va tug'ruq usulini to'g'ri tanlash imkonini beradi.

Davolash va tug'ruqni boshqarish

Davolash chanoq nuqsonining turi va darajasiga bog'liq. Yengil holatlarda tug'ruq tabiiy yo'l bilan ehtiyotkorlik bilan olib borilishi mumkin. Agar homila va chanoq o'lchamlari o'rtasida sezilarli nomutanosiblik aniqlansa yoki ona va bola hayotiga xavf tug'ilsa, kesarcha kesish (sezaryen) amaliyoti tavsiya etiladi.

Homiladorlik davrida ayolning to'g'ri ovqatlanishi, kalsiy va D vitamini bilan ta'minlanishi, muntazam shifokor nazoratida bo'lishi ham asoratlarning xavfini kamaytiradi.

Profilaktikasi

Chanoq nuqsonlarining oldini olish quyidagi chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi:

Bolalarda raxitning oldini olish;

To'yimli va muvozanatli ovqatlanish;

Kalsiy va D vitaminini yetarli miqdorda qabul qilish;

Suyak va bo'g'im kasalliklarini o'z vaqtida davolash;

Homiladorlikni rejalashtirish va muntazam antenatal ko'riklardan o'tish;

Tug'ruq taktikasini individual ravishda belgilash.

Xulosa

Chanoq nuqsonlari akusherlik amaliyotida muhim klinik muammolardan biri bo'lib, ona va bola salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ularni erta aniqlash, homilador ayollarni muntazam kuzatish hamda zamonaviy diagnostika va davolash usullaridan foydalanish tug'ruq asoratlarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Hamshiralalar va akusher-ginekologlarning hamkorlikdagi faoliyati, profilaktik tadbirlarning samarali tashkil etilishi sog‘lom ona va sog‘lom bola tug‘ilishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. Akusherlik va ginekologiya bo‘yicha klinik protokollar va standartlar. Toshkent.
2. WHO (World Health Organization). Maternal and Newborn Health Guidelines. Geneva.
3. Cunningham F.G. et al. Williams Obstetrics. 26th Edition. McGraw-Hill Education.
4. Dovletov A.D., Akusherlik va ginekologiya asoslari. Tibbiyot o‘quv qo‘llanmasi. Toshkent.
5. Norton M.E., et al. Obstetric and Gynecologic Care in Pregnancy. Elsevier.
6. O‘quv-uslubiy qo‘llanma: Akusherlik amaliyoti va homiladorlik patologiyasi.
7. Mahalliy tibbiyot kollejlari uchun mo‘ljallangan Akusherlik va hamshiralik ishi darsliklari.